

ಅಧ್ಯಯನ

ಅಧ್ಯಯನ ಒಂದು

ವಿಷಯ ಪ್ರವೇಶ:

1 - 07

ಅಧ್ಯಯನದ ಗುರಿಯೇನು ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪ್ತಿ:

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಬಗ್ಗೆ ವಿವಿಧ ವಿಷಯಗಳ ಅಧ್ಯಯನ - ಕಛಿಯ ವಂಶಸ್ಥರಲ್ಲಿ ದೊರೆತ
ಪೂರ್ಣ ಪಾಠವಿರುವ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ - ಅದರ ಅಧ್ಯಯನ - ವಿವಿಧ ಅಧ್ಯಯನಗಳ
ಲ್ಲಿಯೂ ವಿಷಯಗಳು - ಸೂಚಕವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟ ಅನುಬಂಧಗಳ ವಿವರಗಳು.

ಅಧ್ಯಾಯ ಒಂದು

ವಿಷಯ ಪ್ರವೇಶ

ಅಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪ್ತಿ
.....

ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಮೊದಲ ಘಟಕದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದ ಕೆಂಪನಾರಾಯಣನ 'ಮುದ್ರಾಮಂಜುಷಾ' ವು ಒಂದು ಅಮೂರ್ತ ಗ್ರಂಥವಾಗಿದೆ. ಈ ರಾಜಕೀಯ ಷಾಹಿಯನ್ನು ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ವತಂತ್ರ ಕೃತಿಯಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ 'ಮುದ್ರಾರಾಜನ' ವೆಂಬ ನಾಟಕವನ್ನು ಬಹು ಹಿಂದೆಯೇ ರಚಿಸಿದರೂ ಆ ನಾಟಕದೊಂದಿಗಿನ ಇದರ ಸಂಬಂಧವು ತೀರಾ ಸೀಮಿತವಾಗಿದೆ. ಇದು ರಚಿತವಾದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಪ್ರದಾರದಲ್ಲಿದ್ದ ಅದ್ಭುತ ರಮಣೀಯ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು, ಆಲೌಕಿಕ - ಅನುಭಾವ್ಯ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿ, ಹೆಣ್ಣು - ಪ್ರಣಯ - ಶೃಂಗಾರ ಇವುಗಳನ್ನು ಹದವರಿತು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದು ಹಾಗೂ ಮಾನವ ಸ್ವಭಾವದ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿದ್ದು ಇದರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡವನ್ನು ಕರೆಯುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ, ರಾಜನೀತಿಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನಮ್ಮವರೂ ಹಲವಾರು ದಶಕಗಳಿಂದ 'ಒಡುತ್ತಾ ಬಂದಿರುವುದು ಇದರ ಮೂಲಕತೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ.

ಇಷ್ಟಾದರೂ ಈ ಕೃತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನವಿಲ್ಲದ ಸಮಗ್ರ ಅಧ್ಯಯನ ಆಗಿಲ್ಲ. ಸಿಕ್ಕಿದ ಮಾಹಿತಿಗಳು ಅಮೂರ್ತವಾಗಿದ್ದವು. ಹಾಗಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ, ಇನ್ನಷ್ಟು ಅಧಾರಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಹೊಸ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಇದಾಗಿದೆ.

ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಶಾಲವಾಹನ ಶಕವರ್ಷ ೧೭೪೫ ಅಂದರೆ ಕ್ರಿ.ಶ. 1823ರಲ್ಲಿ ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರವರ ಅಶ್ರಿತನಾದ ಕೆಂಪನಾರಾಯಣನು ರಚಿಸಿದನು. ಮತ್ತೆ ಐವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಅನಂತರ ರೆವರೆಂಡ ಫಾದರ್ ಜಿ. ಸ್ಟೀವೆನ್ಸನ್ (J. STEPHENSON) ಎಂಬ ವೆಸ್ಲಿಯನ್ ಮಿಷನರಿಯು ಪ್ರಥಮವಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿ (1873) ಹೊರತಂದನು. ಈ ಮುದ್ರಿತ ಪ್ರತಿಯ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಅವನು 'ಮುದ್ರಾರಾಜನ, ಮುದ್ರಾಮಂಜುಷಾ, ಕಂದ್ರಗುಪ್ತ, ಕಾಣಕೃತ ಪರಿತ್ರೆ, ಎಂಬ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತ ನಾಟಕದ ಅನುವಾದವೇ ಈ ಗ್ರಂಥ. ಎಂದಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ 'ಮುದ್ರಾರಾಜನ' ಸಂಸ್ಕೃತ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಮುದ್ರಾಮಂಜುಷಾವೆಂಬ ಹೆಸರಿಲ್ಲ. ಮುದ್ರಾಮಂಜುಷಾವು ಮುದ್ರಾರಾಜನದ ಯಥಾವತ ಅನುವಾದವೂ ಅಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಇದೇ ಮೇಲಿನ ಹೇಳಿಕೆಯು ಸತ್ಯದೂರವಾದುದಾಗಿದೆ.

ಕವಿರತಿಕಾರರಾದ ಆರೆ ವರಸಿಂಹಾಕಾರ್ಯರು - ' ಮುದ್ರಾ ಮಂಜೂಷ - ಇದು ಮುದ್ರಾರಾಕ್ಷಸವೆಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಗದ್ಯರೂಪವಾದ ಭಾಷಾಂತರವು¹ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಮುದ್ರಾ ಮಂಜೂಷವು ಮುದ್ರಾರಾಕ್ಷಸದ ಭಾಷಾಂತರವಲ್ಲ. ಇವು ಒಂದೇ ವಸ್ತುವನ್ನೇ ಹೊಂದಿವೆ ಎರಡು ವಿಧಗಳಲ್ಲಿ ಕೃತಿಗಳು. ಅವುಗಳ ರಚನೆಯು ಹಿಂದಿರಬಹುದು ಉದ್ದೇಶವೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ. ಕವಿರತಿಕಾರರು ರೇ.ಫಾ: ಸ್ವೀವೆನ್ಸನ್ನವರು ಮುನ್ನುಡಿಯನ್ನು ಅಧರಿಸಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿರಬೇಕು. ಮತ್ತೆ ಅವರು - ' ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಕಾಮುಂಡಿಕಾ ಸ್ತುತಿ ಇದೆ' ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಮುದ್ರಿತ ಪ್ರತಿಯು ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಕಾಮುಂಡಿಕಾ ಸ್ತುತಿ ಇಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ -

ಮಹ:ಪಾಯಾನ್ಯಹೀಶಾರ ಕೃಷ್ಣರಾಜೇಪಿಪಿತಾರ್ಥದಂ |

ಮಹಾಬಲಾದ್ರಿನಿಲಯಂ ಮಹೇಶಾರ್ಥಾಂಗ ರೂಪಿವ: ||

ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕವು ಆರಂಭದಲ್ಲಿ. ಇದು ಕವಿಯು ಅಶ್ರಯದಾತನಾದ ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜರ ಕುರಿತಾಗಿ ಬರೆಯಬೇಕಾದ ಕಾಮುಂಡಿಕಾ ಸ್ತುತಿ ಅಲ್ಲ. ಕವಿರತಿಕಾರರು ನೋಡಿದ ಪ್ರತಿ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದೇ? ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ನಿಯಮದ ಸಾಕ್ಷಿ ಸಿಗುವ ತನಕ ಊಹಿಸುವುದು ಕಷ್ಟದ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ.

ವಾಗ್ಮಾಂವಾ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಶೇಷ ಭೀ. ಪಾರಿಶವಾಹ; ಬಿಂಗಳೂರು ಇವರು ' ಮುದ್ರಾರಾಕ್ಷಸ - ಮುದ್ರಾಮಂಜೂಷಗಳ ಅಲ್ಪ ಪರಿಚಯ² ಎಂಬ ಲೇಖನವನ್ನೂ, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಬೆಳ್ಳಾವೆ ವೆಂಕಟನಾರಾಯಣಪ್ಪನವರು ' ಮುದ್ರಾರಾಕ್ಷಸ - ಮುದ್ರಾಮಂಜೂಷ³ ಎಂಬ ಲೇಖನವನ್ನೂ ಪ್ರಕಾಶಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಎರಡು ಕೃತಿಗಳ ವರದಿಯ ಸಂಬಂಧದ ಬಗ್ಗೆ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೂ ಎರಡೂ ಲೇಖನಗಳು ಮುದ್ರಾಮಂಜೂಷದ ಮುದ್ರಿತ ಪ್ರತಿಯನ್ನಷ್ಟೇ ಅಧರಿಸಿ ಹೇಳಿದವುಗಳಾಗಿವೆ.

ಐ.ಮಾ. ಮುತ್ತುಪ್ಪನವರು ರೇ.ಫಾ: ಜೋಲನ ಸ್ವೀವೆನ್ಸನ್ನವರು ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಾ -
 " ಇವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ' ಮುದ್ರಾಮಂಜೂಷ' ಸಂಸ್ಕೃತ ಕೃತಿಯು ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾಂತರವು ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾಗಿದೆ⁴ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಮುದ್ರಾಮಂಜೂಷವು ಸಂಸ್ಕೃತ ಕೃತಿಯಲ್ಲ. ಇದು ಕೆಂಪನಾರಾಯಣನು ರಚಿಸಿದ ಕನ್ನಡ ಕೃತಿಯು. ರೇ.ಫಾ: ಸ್ವೀವೆನ್ಸನ್ನವರು ಅದನ್ನು ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿ ಮುದ್ರಿಸುವ ಕೆಲಸವನ್ನಷ್ಟೇ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಇದು ಕೂಡಾ ತಮ್ಮ ಮಾಹಿತಿಯೇ ಆಗಿದೆ.

ಠ. ಶ್ರೀ ಮುಗಳಿಯವರು - ' ಇದು ಮುದ್ರಾರಾಕ್ಷಸವೆಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಗದ್ಯರೂಪವಾದ ಭಾಷಾಂತರವು ಎಂಬ ಹೇಳಿಕೆ ಯುರ್ಥವಲ್ಲ⁵ ಎಂದು ಸರಿಯಾಗಿಯೇ ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ಕೃತಿಯು ಬಗ್ಗೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವಾಗ ಅವರು ಮುದ್ರಿತ ಪ್ರತಿಯನ್ನಷ್ಟೇ ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಹೊನ್ನಗನ್ನಡ ಅರುಣೋದಯ ಕಾಲದ ಕೃತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದಂ ಕ್ರೀನಿವಾಸ
ಹಾವನಾರರು ಪ್ರಥಮ ಬಾರಿಗೆ ' ಮುದ್ರಾ ಮಂಜೂಷಂ ' ದ ಮುದ್ರಿತ ಪ್ರತಿಯು ನೈಜತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸಂದೇಹ
ವಡುತ್ತಾ - " ಕೆಂಪನಾರಾಯಣನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಕನಾದ ಟಿ. ಸ್ವೀವೆನ್ಸನ್ನನು ನಾಕಷ್ಟು
ತಿದ್ದಿದಾನೆ. ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟದ್ದಾನೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಕೃತಿಯು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನವು ಸಮರ್ಪಕ
ವಾಗುವುದಿಲ್ಲ " ವಂದಿದಾರೆ.⁶

ಎಂ. ಮರಿಯಪ್ಪ ಭಟ್ಟರವರು - ಕೆಂಪನಾರಾಯಣನು " ಮುದ್ರಾರಾಕ್ಷನದೊಳಗಣ
ವಸ್ತುವಿಗೆ ಒಂದು ಹೊಸ ರೂಪವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿ ಬರೆದಿರುವನು " ಎಂದಿದ್ದರೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿವರಣೆ
ನೀಡಿಲ್ಲ.⁷

ಕೆ. ವೆಂಕಟರಾಮಪ್ಪನವರು - " ನಂದರ ಮರಣಾನಂತರ ಅಮಾತ್ಯರಾಕ್ಷನನು ಕಂದ್ರಗುಪ್ತನನ್ನು
ಕೊಲ್ಲಲು ಹೂಡಿದ ತಂತ್ರಗಳ ಕಥೆ - ವಿಶಾಖದತ್ತನ ' ಮುದ್ರಾರಾಕ್ಷನ ' ವೆಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ನಾಟಕದಲ್ಲ
ಬಂದಿದೆ. ಅದನ್ನೇ ಇಲ್ಲಿ ಕೆಂಪನಾರಾಯಣನು ನೂತನವಾಗಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಬರೆದಿರುವನೆಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದು "⁸
ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಅಮಾತ್ಯರಾಕ್ಷನನು ಕಂದ್ರಗುಪ್ತನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಹೂಡಿದ ತಂತ್ರಗಳಿಗಿಂತ,
ಕೃತಿಕಾರನು ಅವತರಣಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಂತೆ - ' ದಾಣಕನು ತನಗೆ ಅವಮಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ನವನಂದ
ರನ್ನು ಕಪಟದಿಂದ ನಿಗ್ರಹಿಸಿ ಶರಣಾಗತನಾದ ಕಂದ್ರಗುಪ್ತನಿಗೆ ಆ ನಂದರಾಜ್ಯಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿದಂ
ಪ್ರಮುಖ ಘಟನೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಮೇಲಿನ ಹೇಳಿಕೆಯು ಊಹಿತವಾಗಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ.

ತ.ಸು. ಶಾಮರಾಯರು ಕೆಂಪನಾರಾಯಣನ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಾ - " ಈತನ
ಮುದ್ರಾಮಂಜೂಷವು ವಿಶಾಖದತ್ತನ ' ಮುದ್ರಾರಾಕ್ಷನ ' ನಾಟಕದ ಅಧಾರದ ಮೇಲೆ ರಚಿತವಾದುದು "⁹
ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ' ಮುದ್ರಾರಾಕ್ಷನ ' ನಾಟಕದಲ್ಲಿದ್ದ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಮಾರ್ಪಾಡುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿದೆ.
ಕಥೆ ಸರಣಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಕೃತಿಗಳ ಉದ್ದೇಶವೂ ಭಿನ್ನಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ. ಕೃತಿಕಾರನು ಈ ನಾಟಕದ
ಹೆಸರನ್ನೇ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿಲ್ಲ.

ಎ.ಎಸ್. ಜಯರಾಮ ರವರು ಈ ಕೃತಿಯ ಮುದ್ರಣಕಾರರ ಮುನ್ನುಡಿಯನ್ನು
ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿ " ... ಅದರಿಂದ ಇದರ ಗುಣದೋಷಗಳೂ ಸಂಪಾದಕರ ವಾಲು ಎಷ್ಟೆಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು
ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿದೆ " ¹⁰ ಎಂದೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1984ನೇ ಇಸವಿ ದಶಂಬರ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಮಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಕನ್ನಡ
ವಿಭಾಗವು ನಡೆಸಿರುವ ವಿಚಾರ ಸಂಕರಣದಲ್ಲಿ ಡಾ: ಕ್ರೀಕಂಠ ಕೂಡಿಯವರು ಮಂಡಿಸಿದ ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ
" ... ಮಾರ್ಪಾಡುಗಳ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹದಿನೆಂಟು ' ಅಶಯಂ ' ಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಂಗಡಣೆ ಇದ್ದರೂ, ಅಷ್ಟಾದ

ವರ್ಣನೆಯು ಸಾಹಸ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಒಂದೆರಡು ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಅನಾವಶ್ಯಕ ವರ್ಣನೆಗೆ ಹೈಹಾಕಿಲ್ಲ... ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಈ ಮಾತು ಮುದ್ರಿತ ಪ್ರತಿಭಷ್ಟನ ಸರಿಹೊಂದುವಂಥಾದಾಗಿದೆ. ಮೂಲ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಾದಶ ವರ್ಣನೆಯು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಮುದ್ರಣದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ವಿವರವನ್ನು ಸಂಪಾದಕರು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಪ್ರಬಂಧಕಾರರು ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಂತೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ.

ಅದರ ಅದೇ ವಿವರ ಸಂಕರಣದ ಮತ್ತೊಂದು ಉಪನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಡಾ: ಬಿ. ದಾಮೋದರ ರಾವ್ ರವರು - " ಮುದ್ರಾ, ಮಂಜೂಷದ ಲಾಕಿತ, ವಾಸ್ತವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೃತಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುವಾಗ ಅದರಲ್ಲಿ ಭಾರೀ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಂಪಾದಕ ಜಿ. ಸ್ವೀವೆನ್ಸನ್‌ನ ಕೈವಾಡ ಎಷ್ಟು ಎಂಬುದು ಬಹುಶಃ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಶೋಧಕರು ನಿಷ್ಕರ್ಷಿಸಬೇಕಾದ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ - 12 ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಾಂಶವಿದೆ. ಮುದ್ರಿತ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಆತ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಮಾರ್ಪಾಟುಗಳನ್ನು ಕಾಲಂಕ್ಯವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ಆಗತ್ಯವಿದೆ.

ಈ ಎಲ್ಲಾ ವಿಧಾಂಸರು ಮುದ್ರಾ, ಮಂಜೂಷದ ಬಗ್ಗೆ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವಾಗ ಕೇವಲ ಮುದ್ರಿತ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ, ಈ ಕೃತಿಯ ಉಪಲಬ್ಧ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಎಚ್.ಎಂ. ಶಂಕರನಾರಾಯಣ ರಾವರವರು -

'ಒರೆಯ ಪ್ರತಿಗೂ ಮುದ್ರಿತ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೂ ಭಿನ್ನವಾಣಿಗಳು ಹೇರಳವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕೆಲವು ಹೊಸ ಶಬ್ದಗಳೂ, ಅಮಾರ್ಷ ಪ್ರಯೋಗಗಳೂ ಭಾಷಾ ದರಿತ್ರೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿವೆ. ...
'ಒರೆಯ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವಾಗ ನನ್ನ ಗಮನ ಕಛೆಯ ಮೇಲಿತ್ತು; ಭಾಷೆಯ ಮೇಲಿಲ್ಲ. ಅನುಷಂಗಿಕ ವಾಗಿ ದೊರೆತ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದೊಲನೆ; ವಿವರಗಳಿಗೆ ಹೈಹಾಕಿಲ್ಲ. ... ಮೇಲಿನ ವಿವರಣೆಯ ಮುಕ್ತಿಕಾರ್ಥ ಇಷ್ಟೇ. ಮುದ್ರಿತ ಮುದ್ರಾ, ಮಂಜೂಷದಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದಕರು ಕೈಯಾಡಿಸಿರುವುದರಿಂದ, ಈ ಗ್ರಂಥದ ಬೇರೊಂದು ಅಧಿಕೃತ ಮುದ್ರಣದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ. ... ನೀತಿವಾಕ್ಯಗಳ ಅಕರಗಳ ಅನುಬಂಧ ಬೆಳಕು ಕಾಣಬೇಕಾಗಿವೆ... 13

ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಎಲ್ಲಾ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಉಪಬಂಧವಿಲ್ಲದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ' ಮುದ್ರಾ ಮಂಜೂಷ ' ದ ಶುದ್ಧಪಾಠ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಯಿತು ¹⁴. ಇದೀಗ ಮೂಲಕೃತಿಕಾರನ ಅನುವಂಶಸ್ಥರು ಇದೀಗ ಬೆಂಗಳೂರು ಮತ್ತು ಮೈಸೂರುಗಳಲ್ಲಿರುವುದು ತಿಳಿದುಬಂದಿದೆ. ಅವರನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸಿದಾಗ ಈ ಕೃತಿಯು ಪೂರ್ಣಪಾಠವಿರುವ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯೊಂದು ಲಭಿಸಿದ್ದು, ಅದರಲ್ಲಿಯ ' ಪಟ್ಯ ' ವನ್ನೇ ಈ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಈ ಸಂಪ್ರಬಂಧದ ಎರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಕೃತಿ ರಚನೆಯ ಕಾಲದ ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗುವುದು. ಕನ್ನಡ ಗದ್ಯವು ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಬಗೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತ, ಸಮಕಾಲೀನ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಹುಲುವಣಿಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಲಾಗುವುದು. ಈ ಕೃತಿಯು ಕವಿಯು ಹೆಸರು, ಆತನ ಹೆಸರಿನ ಹಿಂದಿನ ' ಕೆಂಪು ' ವಿಶೇಷವಾದ ಹಿನ್ನೆಲೆ, ಆತನ ಹುಟ್ಟುಮಾರು — ಮನೆದೇವರು ಮತ್ತು ಆತನ ವಂಶವೃಕ್ಷದ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕೊಡಲಾಗುವುದು. ಪ್ರಕೃತ ' ಮುದ್ರಾಮಂಜೂಷ ' ನ ಆತನ 'ವೈಯಕ್ತಿಕ ಉಪಬಂಧ ಕಾವ್ಯಗ್ರಂಥ'. ಅದರ ವಿವಿಧ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ, ಮುದ್ರಿತ ಪ್ರತಿಗಳಿಗಿಂತ ಅವು ಹೇಗೆ ಭಿನ್ನ ವಾಗಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ತೋರಿಸಿಕೊಡಲಾಗುವುದು. ಅದರೊಂದಿಗೆ ಈ ಕೃತಿಯು ವಿವಿಧ ಪ್ರತಿಗಳ ಸಂಬಂಧದ ನಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಡಲಾಗುವುದು.

ಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ' ಕಂದ್ರಗುವ್ರ, ಪಾಣಕೃರ ಕಥೆ ' ಯು ಉದಾಹರಣೆ ಮತ್ತು ವಿಶಾಸ ವನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗುವುದು. ವಿವಿಧ ಪುರಾಣಗಳು, ಬೌದ್ಧ, ಜೈನ, ಗ್ರೀಕ ಪಾಠಾಂತರಗಳು, ವಿಶಾಖ ದತ್ತನ ' ಮುದ್ರಾರಾಕ್ಷಸ ' ನಾಟಕ, ಈ ನಾಟಕದ ಪೂರ್ವಕಥೆಗಳು — ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುವುದು.

ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಈ ಕೃತಿಯು ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗುವುದು. ಕಥಾಸಾರ, ಶಿಲ್ಪಕೆ — ಅದರ ಔಚಿತ್ಯ, ಇತರರ ಕಥೆಗಳೊಂದಿಗೆ ತಾಲೂಕಿನ ಅಧ್ಯಯನದ ಜೊತೆ ಕವಿಯು ಇಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ಸ್ಪಂದಿತಿಯಿಂದ ನೇರಿಸಿಕೊಂಡ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಲಾಗುವುದು. ಪಾತ್ರಚಿತ್ರಣ, ಭಾಷಾ ಶೈಲಿ, ಅಲಂಕಾರಗಳು, ಅಷ್ಟಾದಶ ವರ್ಣನೆಗಳು, ರಸ ನಿರೂಪಣೆ, ಛಂದಸ್ಸು, ಮಹಾಕಾವ್ಯವಾಗಿ ' ಮುದ್ರಾಮಂಜೂಷ ' ಈ ಎಲ್ಲಾ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಅಳವಡಿಸಲಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗುವುದು.

ಐದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ-ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ, ವೈದ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ, ಜ್ಯೋತಿಷಶಾಸ್ತ್ರ, ಶಾಖ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ (ಪಶುವೈದ್ಯ ವಿಜ್ಞಾನ), ಶಿಲ್ಪಶಾಸ್ತ್ರಗಳ — ವಿವಿಧ ವಿಚಾರಗಳು ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಸಮಯೋಚಿತವಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಲಾಗುವುದು.

ಅರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲ, 'ಮುದ್ರಾಮಂಜೂಷ' ದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗುವುದು. ಅಂದರೆ ಇಲ್ಲಿನ ಸಮಕಾಲೀನ ನಂಬಿಕೆಗಳು, ನಂಪ್ರದಾಯಗಳು, ಅಪರಣೆಗಳು, ಶಕುನಗಳು ನಹಗಮನವೇ ಮೊದಲಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪದ್ಧತಿಗಳು, ತತ್ಕಾಲೀನ ಸಮರಚಿತ್ರಣವು ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ಅನ್ಯ ಸಾಕ್ಷ್ಯಗಳ ಅಧಾರದಿಂದ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲಾಗುವುದು.

'ಎಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲ, ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಪ್ರಮುಖ ಭಾಷೆಯಾದ ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಪಂದ್ರಗುವ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಬಗೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗುವುದು. ಮತ್ತೆ ಔತ್ತರೇಯ ಹಾಗೂ ದಾಕ್ಷಿಣಾತ್ಯ ವಾಚಾಳರಲ್ಲಿಯ ಅಂತರವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಭೌಗೋಲಿಕ ಹಾಗೂ ಕೃತಿ ರಚನೆಯ ಕಾಲದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳೇ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ ಎಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಎಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲ ಈಗಾಗಲೇ ವಿವಿಧ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಪರ್ಷಿಯದ ವಿಚಾರಗಳ ಸಾರಾಂಶವನ್ನು ಹೇಳಲಾಗುವುದು. ಅದರೊಂದಿಗೆ ಮುದ್ರಾಮಂಜೂಷವು ತದನಂತರದ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಹೇಗೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ನೀಡಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗುವುದು.

ಇದಲ್ಲದೇ ಅನುಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಕೃತಿಕಾರನ ವರ್ಣಚಿತ್ರದ ನೆರಳಕ್ಕೂ ಪ್ರತಿ, ಕವಿಯು ವಂಶಸ್ಥರು, ಅವರು ವಾಸಿಸಿದ್ದ ಮನೆ, ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯು ಮೊದಲಿ ನೆರಳಕ್ಕೂ ಪ್ರತಿ, ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿ, ನಗರ, ನದಿ ... ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ, ಸೂಕ್ತಿಗಳು ಮತ್ತು ಗ್ರಂಥ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಕೊಡಲಾಗುವುದು.

అతి అవ్వణాలు

1. ' కర్ణాటక కవిచరిత - 2. ము 182.
2. ' ముద్రారాజన - ముద్రామంజూషాళ అల్ప పరిణయం (లే.) వాగ్మూషణ
మే 1927. బీంగాలారు. ము. 3 - 12.
3. ' ముద్రారాజన - ముద్రామంజూషా (లే.) కన్నడ సాహిత్య పరిష్కర పత్రిక
అక్టోబరు 1932. బీంగాలారు. ము. 182 - 204.
4. ' ౧౯ నేల శతమానరల్ల వాశాత్క విధానంనర కన్నడ నేలచే. ము. 464.
5. ' కన్నడ సాహిత్య చరిత్ర. ము. 358.
6. ' కనానాన్నడద అరుణోలదయం. ము. 532 (అతిఅవ్వణ)
7. ' సంక్షిప్త కన్నడ సాహిత్య చరిత్ర. ము. 30
8. ' కన్నడ సాహిత్య చరిత్ర. ము. 243.
9. ' కన్నడ సాహిత్య చరిత్ర: ఒండు సమీక్ష. ము. 216
10. ' కత్తొంబత్తనయం శతమానర కన్నడ సాహిత్య చరిత్ర. ము 19
11. ' కన్నడ కాదంబరియం మోదల బేట్టిగాళం. ము. 56
12. అదే ము. 88
13. ' కంమనారాయణ: కవి మత్తు కృతి. ము. 14 - 15.
14. ' ముద్రామంజూష: కస్తూరకాళ మత్తు ముద్రిక వ్రతీళ వరస్థర నంబంధం
(అవ్రకాక సంవ్రబంధం). ఇదన్ను మన్నిసి ముంబయి విశ్వివిద్యాలయంవరకు కల
రేలుకనిగో ఎం. ఫిల. పదవియన్నిశ్చిదార్దే.